

คู่มือ ความรู้ด้านกฎหมาย

เรื่อง
นี้

บทนำ

หนังสือนี้เป็นความผูกพันในกฎหมายระหว่างบุคคลสองฝ่ายซึ่งเรียกว่าเจ้าหนี้และลูกหนี้ บุคคลที่เกี่ยวข้องในมูลหนี้ต่างมีสิทธิและหน้าที่ต่อกันที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามความประสงค์ที่แท้จริงแห่งมูลหนี้ หนังสือเมื่อเกิดขึ้นและมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว อาจจะระงับหรือสิ้นสุดความผูกพันลงโดยอาศัยเหตุต่าง ๆ กัน หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในเรื่องหนังสือจึงเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาทำความเข้าใจและให้ความสำคัญ

ฝ่ายกฎหมายจึงได้สรุปสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าว เพื่อเป็นคู่มือความรู้ทางกฎหมายสำหรับส่วนงาน สาขาและพนักงานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ และปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องอันจะเกิดประโยชน์แก่ธนาคารและลูกค้าโดยรวม

ฝ่ายกฎหมาย

สารบัญ

บทนำ

สารบัญ

บทที่ 1	ความหมายบ่อเกิดแห่งหนี้	7
บทที่ 2	ผลแห่งหนี้	12
บทที่ 3	ผลแห่งการผิดนัด	21
บทที่ 4	การบังคับชำระหนี้	23
บทที่ 5	ความระงับแห่งหนี้	52
บทที่ 6	คำพิพากษาฎีกาสำคัญเกี่ยวกับหนี้	31

บรรณานุกรม

ความหมาย บ่อเกิดแห่งหนี้

1

1. ความหมาย

หนี้เป็นความสัมพันธ์ในทางกฎหมายระหว่างบุคคลสองฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายหนึ่งเป็น **ฝ่ายผู้ทรงสิทธิ** เรียกว่า **เจ้าหนี้** กับอีกฝ่ายหนึ่งเป็น **ฝ่ายผู้มีหน้าที่** เรียกว่า **ลูกหนี้** ตัวอย่างเช่น นายแดงกู้ยืมเงินมาจาก ธ.ก.ส. จำนวน 30,000 บาท ธ.ก.ส. เป็นฝ่ายทรงสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ ธ.ก.ส. จึงเป็น **เจ้าหนี้** และ นายแดงเป็นฝ่ายมีหน้าที่ที่จะต้องชำระหนี้ที่กู้ยืมมานั้น นายแดงจึงเป็น **ลูกหนี้**

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 ซึ่งเป็นมาตราเริ่มแรกของกฎหมายลักษณะหนี้บัญญัติไว้ว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่งการชำระหนี้ด้วยงดเว้นการอันหนึ่งก็ย่อมมีได้”

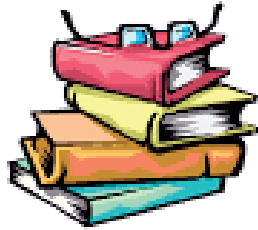
จึงอาจอธิบายสาระสำคัญของคำว่า “หนี้” ได้ว่า หนี้ นั้น เป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือ เจ้าหนี้อาจมีสิทธิเรียกให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งคือลูกหนี้ชำระหนี้ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำการงดเว้นการกระทำ หรือส่งมอบทรัพย์สิน

2. บ่อเกิดแห่งหนี้

หนี้อันมีผลบังคับตามกฎหมายนั้นอาจเกิดจากมูลเหตุหลายประการเมื่อพิจารณาสาระสำคัญโดยทั่วไปของประมวลกฎหมายนี้แล้ว อาจแบ่งแยกที่มาหรือบ่อเกิดแห่งหนี้ได้ คือ

2.1 หนี้เกิดจาก

นิติกรรม โดยปกติมักเกิดจากสัญญาซึ่งเป็นความตกลงระหว่างบุคคลสองฝ่ายขึ้นไปโดยมุ่งประสงค์จะก่อให้เกิดหนี้ขึ้นตาม

กฎหมาย ทั้งนี้อาจจะเป็นสัญญาต่างตอบแทน ซึ่งทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ต่างได้รับประโยชน์ตอบแทน ซึ่งกันและกัน เช่น สัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน จ้างแรงงาน จ้างทำของ ฯลฯ หรืออาจเป็นสัญญาซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์ตอบแทนแต่เพียงฝ่ายเดียวก็ได้ เช่น สัญญาให้โดยเสน่หา สัญญายืม ผากทรัพย์ โดยไม่มีบำเหน็จ ฯลฯ เป็นต้น

2.2 หนี้เกิดจากอุบัติเหตุ เหตุที่ทำให้เกิด

ผลทางกฎหมายโดยมิได้เกิดจากความตกลงยินยอมกัน ได้แก่

ก. จัดการงานนอกสั่ง คือ การที่บุคคลคนหนึ่งเข้าไปจัดกิจการไปนางสมประโยชน์แก่เจ้าของกิจการ หรือความประสงค์ตามที่จะพึงสันนิษฐาน

ได้ก็ย่อมมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าใช้จ่ายที่ตนได้เสียไป จากเจ้าของกิจการนั้นคืนได้ ตัวอย่างเช่น นายแดงกับ นายดำเป็นเพื่อนบ้านปลูกบ้านอาศัยอยู่ติดกัน วันหนึ่ง นายดำได้ไปธุระต่างจังหวัด จึงปิดบ้านไว้ในระหว่าง นายดำไม่อยู่เกิดมีพายุลูกเห็บตกใส่หลังคาบ้านของ นายดำพังลง นายแดงจึงได้จัดการจ้างช่างมาซ่อม หลังคาบ้านให้นายดำ ดังนี้เป็นเรื่องจัดการงานนอกสั่ง เพราะนายดำไม่ได้ว่างานให้นายแดง นายแดงจึงมี สิทธิเรียกร้องให้นายดำชดใช้ค่าใช้จ่ายซึ่งนายแดง จ่ายไปในการซ่อมแซมนั้นคืนจากนายดำได้

ข. ลากมิกควรได้ คือ การที่บุคคลใดได้มา ซึ่งทรัพย์สินสิ่งใด เพราะการที่บุคคลอีกคนหนึ่งกระทำ เพื่อชำระหนี้ หรือได้มาโดยประการอื่นโดยปราศจาก มูลอันจะอ้างตามกฎหมายได้ และเป็นทางให้บุคคล อีกคนหนึ่งเสียเปรียบ บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินนั้นได้ จำต้องคืนทรัพย์สินให้แก่ตัวเขา ตัวอย่างเช่น นาย ก ชำระหนี้ให้แก่ นาย ข โดยสำคัญผิดว่านาย ข เป็น เจ้าหนี้ แต่ความจริงเจ้าหนี้ที่แท้จริงคือ นาย ค ดังนี้ นาย ก มีสิทธิเรียกเงินนั้นคืนจากนาย ข ได้

ค. ละเมิด คือ การที่บุคคลใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายทำให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้ทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหายนั้น ตัวอย่างเช่น นาย ก ขับรถยนต์โดยประมาทเลินเล่อชน นาย ข บาดเจ็บ นาย ข ย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการที่ถูกนาย ข ขับรถชนได้ ไม่ว่าจะป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าทำขวัญ หรือค่าเสียหายอื่นใด ซึ่งนาย ข จะพิสูจน์ได้จากผลของการกระทำละเมิดนี้

1.3 บทบัญญัติแห่งกฎหมาย นี้อาจเกิดขึ้นได้โดยมีกฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1563 กำหนดให้บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา หรือมาตรา 1564 กำหนดให้บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษิตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ และจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้ เป็นต้น

2

ผลแห่งหนี้

ในเรื่องผลแห่งหนี้ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วย สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้ และลูกหนี้ที่มีต่อกัน อันเนื่องมาจากมูลหนี้ ทั้งนี้เพราะเมื่อเป็นหนี้กันอยู่ ผลระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ก็คือ หน้าที่ที่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ หาก ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ หรือชำระหนี้ล่าช้าหรือชำระหนี้ ไม่ถูกต้องตามความประสงค์ที่แท้จริงแห่งมูลหนี้แล้ว เจ้าหนี้ก็มีสิทธิฟ้องร้องขอให้ บังคับชำระหนี้รวมทั้งอาจ มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยสินไหม ทดแทนได้อีกถ้าเจ้าหนี้เกิด ความเสียหาย

2.1 หลักทั่วไปในการบังคับชำระหนี้

ในการบังคับชำระหนี้เอาจากลูกหนี้ นั้น ไม่ว่าโดยวิธีใดจะต้องให้หนี้ถึงกำหนดชำระ เสียก่อน เพราะหากหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระลูกหนี้ ย่อมยังได้รับประโยชน์จากเงื่อนเวลาอยู่ เจ้าหนี้ ยังไม่มีสิทธิฟ้องร้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อเมื่อ หนี้ถึงกำหนดและเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ชำระได้ ตามอำนาจที่มาตรา 194 ให้ไว้แล้ว ลูกหนี้ยังละเลย ไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้จึงจะมีสิทธิฟ้องร้องบังคับให้ ชำระหนี้ได้

2.2 กำหนดเวลาชำระหนี้

กำหนดชำระหนี้เป็นเรื่องสำคัญ หากยัง ไม่ถึงกำหนดลูกหนี้ยังไม่มีหน้าที่ต้องชำระ และเจ้าหนี้ จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก็ไม่ได้ ถึงแม้จะเตือนให้ ลูกหนี้ชำระก็ไม่ทำให้ลูกหนี้ผิดนัด (มาตรา 204) กำหนดชำระหนี้อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

2.2.1 หนี้ที่มีได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ (มาตรา 203) หนี้ประเภทนี้กฎหมายกำหนดว่า เจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และลูกหนี้อย่อมชำระหนี้ของตนได้โดยพลันดุจกัน ดังนั้นจึงต้องถือว่าหนี้มีได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ ถือว่าหนี้ถึงกำหนดทันทีที่ก่อหนี้ขึ้น เช่น นาย ก กู้เงิน นาย ข ไป 5,000 บาท โดยไม่กำหนดเวลาใช้คืนเมื่อใด และตามพฤติการณ์ไม่สามารถจะอนุมานได้ว่าจะต้องใช้คืนเมื่อใด เช่นนี้ นาย ข มีสิทธิเรียกให้ นาย ก ชำระหนี้เงิน 5,000 นี้คืนได้ทันที ผลเท่ากับว่าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วในทันทีที่เกิดขึ้น

2.2.2 หนี้ที่ถึงกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ซึ่งอาจแบ่งได้คือ

ก. กำหนดตามวันแห่งปฏิทิน
มาตรา 204 วรรคสอง เช่น กำหนดชำระหนี้ในวันที่ 25 สิงหาคม 2544 ย่อมไม่มีปัญหา เพราะหนี้ถึงกำหนดชำระคืนในวันที่ 25 สิงหาคม 2544 เช่นนี้หนี้รายนี้ย่อมถึงกำหนดชำระในวันที่ 25 สิงหาคม 2544

**ข. หนี้มีได้กำหนดไว้ตามวัน
แห่งปฏิทิน** หนี้ประเภทนี้กำหนดชำระหนี้ไว้กว้าง ๆ
ไม่เป็นไปตามปฏิทิน เช่น กำหนดว่าจะชำระหนี้ว่า
หน้าร้อน หน้าหนาว หมดหน้านา เกี่ยวข้าวเสร็จ
ซึ่งไม่ชัดเจนว่าวันใดแน่ จึงกำหนดให้เจ้าหนี้ต้องเตือน
ก่อนจึงจะผิดนัด (มาตรา 204)

2.3 การผิดนัดไม่ชำระหนี้

2.3.1 ลูกหนี้ผิดนัด คือ การที่ลูกหนี้
ไม่ชำระหนี้ หรือชำระล่าช้าผิดเวลา ทำให้เจ้าหนี้
ได้รับความเสียหาย ส่วนปัญหาที่ว่าเมื่อใดจึงจะถือว่า
ลูกหนี้ผิดนัดนั้น มาตรา 204 และมาตรา 206 ได้
บัญญัติไว้พอแยกพิจารณาได้ คือ

ก. หนี้ถึงกำหนดชำระตามวัน

เวลาแห่งปฏิทิน หากครบกำหนดแล้ว ลูกหนี้ยังไม่
ชำระหนี้ ลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดทันทีที่ครบกำหนดนั้น
โดยไม่ต้องบอกกล่าวหรือเตือนเลย (มาตรา 204
วรรคสอง) เช่น นาย ก กู้เงิน ธ.ก.ส. ตกลงจะใช้คืน
ในวันที่ 31 มีนาคม 2544 เช่นนี้ ถ้านาย ก มิได้ชำระ
หนี้ให้ ธ.ก.ส. ในวันที่ 31 มีนาคม 2544 นั้น ก็ถือว่า
นาย ก ผิดนัดแล้ว โดยมีต้องเตือน

ฎีกาที่ 808/2533 การซื้อขายสินค้า มีกำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ 60 วัน นับแต่วันที่ส่งมอบสินค้า เมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้ตามกำหนดย่อมได้ชื่อว่าผิดนัดแล้ว โดยไม่ต้องคำนึงว่าโจทก์จะได้ทวงถามก่อนแล้วหรือไม่

ข. หนี้ไม่ได้กำหนดชำระตามวันเวลาแห่งปฏิทิน กล่าวคือ กรณีมาตรา 203 เช่น นาย ก กู้เงิน นาย ข 5,000 บาท โดยไม่ได้กำหนดเวลาใช้คืน และไม่สามารถอนุมานได้จากพฤติการณ์ใด ๆ ว่า จะต้องใช้คืนเมื่อใด นาย ข ย่อมเรียกให้นาย ก ชำระหนี้ได้โดยพลันแต่ถ้า นาย ข ยังไม่ได้เตือนให้นาย ก ชำระหนี้จะถือว่า นาย ก ผิดนัดยังไม่ได้ นาย ข ต้องเตือนให้นาย ก ชำระหนี้เสียก่อน และเมื่อ นาย ข ได้เตือนแล้วนาย ก ยังเพิกเฉยอยู่ดังนั้นนาย ก ได้ชื่อว่าตกเป็นผู้ผิดนัดเพราะนาย ข ได้เตือนแล้ว (มาตรา 204 วรรคแรก) ทำให้เห็นได้ว่าในบางกรณี แม้หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วก็อาจยังไม่มีผิดนัดเกิดขึ้นก็ได้ ดังนั้น จึงต้องระลึกร่วมว่าการที่หนี้ถึงกำหนดชำระกับการผิดนัดนี้เป็นคนละเรื่องกัน

ฎีกาที่ 2740/2532 ข้อตกลงว่าที่จำเลย ต้องจ่ายเงินให้แก่โจทก์เมื่อได้รับเงินค่างวดจากการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยทันทีไม่เป็นกำหนด เวลาชำระหนี้ตามวันปฏิทิน จำเลยไม่ผิดนัดทันที ต้องเตือนก่อน

ค. หนี้ละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด (มาตรา 206) นั่นก็คือ เมื่อมีหนี้เกิดขึ้นลูกหนี้ก็ผิดนัดทันที เช่น นาย ก ขับรถยนต์ชน นาย ข ได้รับบาดเจ็บ แม้นาย ข จะมาเรียกร้องให้นาย ก ชดใช้ค่าเสียหายภายหลังก็ต้องถือว่า นาย ก อยู่ในฐานะลูกหนี้ผู้ผิดนัดมาตั้งแต่วันที่นาย ก ขับรถชนทำนาย ข แล้ว

ฎีกาที่ 2759/2515 นายจ้างผู้ต้องร่วมรับผิดชอบลูกจ้างในกรณีละเมิดจะต้องเสียดอกเบี้ยในค่าสินไหมทดแทนนับแต่วันละเมิดเช่นเดียวกับลูกจ้างผู้กระทำความผิด

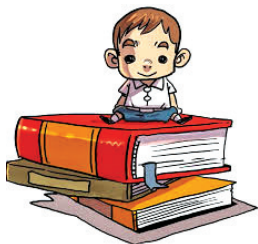
2.3.2 เจ้าหนี้ผิดนัด เจ้าหนี้มีหน้าที่ต้องรับชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควร มิฉะนั้นเจ้าหนี้ก็เป็นฝ่ายผิดนัด และก็เป็นผลให้ลูกหนี้ไม่ผิดนัด กรณีที่ถือว่าเจ้าหนี้ผิดนัดมีบทบัญญัติในมาตรา 207 และมาตรา 210 กล่าวคือ

ก. เมื่อลูกหนี้ขอปฏิบัติการชำระหนี้ และเจ้าหนี้ไม่รับผิดชำระหนี้นั้นโดยปราศจากมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย ท่านว่าเจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัด ตามมาตรา 207 เช่น นาย ก ทกสัญญา ชายป่วยให้นาย ข กำหนดส่งมอบที่บ้าน นาย ข เมื่อถึงกำหนด นาย ก นำป่วยไปส่งมอบให้นาย ข กลับไม่ยอมรับเสียเฉย ๆ โดยอ้างว่าป่วย เช่นนี้ นาย ข ตกเป็นฝ่ายผิดนัด เพราะการป่วยเจ็บไม่ใช่เหตุที่จะอ้างได้ตามกฎหมาย

ฎีกาที่ 3930/2541 จำเลยนำค่าเช่าไปชำระให้โจทก์แต่โจทก์ไม่ยอมรับถือว่าจำเลยได้ขอปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบแล้ว โจทก์จะปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้หาได้ไม่ ถือไม่ได้ว่าจำเลยตกเป็นผู้ผิดนัดดังนั้น การที่โจทก์ใช้สิทธิฟ้อง

ขับไล่ และเรียกค่าเสียหายจากจำเลย ถือได้ว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริตตาม ป.พ.พ. มาตรา 5 โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

ข. การตกเป็นฝ่ายผิดนัดของเจ้าหนี้ ตามมาตรา 210 คือ ถ้าลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ส่วนของตนต่อเมื่อเจ้าหนี้ชำระหนี้ตอบแทนด้วย แม้ว่าเจ้าหนี้จะได้เตรียมพร้อมที่จะรับชำระหนี้แต่ไม่เสนอที่จะชำระหนี้ตอบแทนตามที่พึงต้องทำ เจ้าหนี้ก็ได้ชื่อว่าเป็นฝ่ายผิดนัด หลักนี้สอดคล้องกับในเรื่องหนี้ อันเกิดจากสัญญาต่างตอบแทน ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้ตอบแทนด้วย เช่น นาย ก สั่งซื้อปุ๋ย 1 กระสอบจากนาย ข โดยจะชำระราคาเมื่อ นาย ข นำปุ๋ยมาส่งให้ที่บ้าน เมื่อนาย ข นำปุ๋ยมาส่งให้ตามที่ตกลง นาย ก จะขอรับปุ๋ยไว้ก่อนแล้วขอผลัดไปชำระราคาในวันหลัง เช่นนี้ได้ชื่อว่า นาย ก ผิดนัดแล้ว

ฎีกาที่ 8086/2531 โจทก์ไม่ชำระเงินมัดจำให้จำเลยที่ 1 ตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน กำหนดให้เงินมัดจำเป็นส่วนหนึ่งของการชำระเงินตามสัญญา เงินดังกล่าวจึงเป็นส่วนหนึ่งของราคาที่ดิน โจทก์มีหน้าที่ต้องเสนอชำระหนี้ให้แก่จำเลยที่ 1 เมื่อโจทก์ไม่เสนอ ถือว่าโจทก์เป็นเจ้าหนี้ผิดนัด ตาม ป.พ.พ. มาตรา 210 จำเลยที่ 1 มีสิทธิที่จะไม่ชำระหนี้ตอบแทนตามมาตรา 369

ผลแห่ง การผิดนัด

3

3.1 ผลของการที่ลูกหนี้ผิดนัด

เมื่อลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดแล้วจะต้อง
รับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ตามมาตรา 215, 216 และ 217

1) ลูกหนี้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
แก่เจ้าหนี้เพื่อความเสียหายอันเกิดจากการนั้น
(มาตรา 215)

2) เจ้าหนี้จะบอกปิดไม่รับชำระหนี้
และเรียกค่าสินไหมทดแทนก็ได้ (มาตรา 216)

3) ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความ
เสียหายบรรดาที่เกิดแต่ความประมาทเลินเล่อ
(มาตรา 217)

3.2 ผลของการที่เจ้าหนี้ผิดนัด

การที่เจ้าหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดนั้น ทำให้เกิดผลตามกฎหมายได้หลายประการ ตามมาตรา 221, 330-339 ดังนี้

1) ถ้าเป็นหนี้เงินอันต้องเสียดอกเบี้ย เจ้าหนี้จะคิดดอกเบี้ยเอาจากลูกหนี้ในระหว่างที่ตนผิดนัดไม่ได้ (มาตรา 221)

2) ลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ นับแต่เวลาได้ขอปฏิบัติการชำระหนี้ขึ้น (มาตรา 330)

3) ลูกหนี้มีสิทธิวางทรัพย์อันเป็นวัตถุแห่งหนี้ไว้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ ซึ่งมีผลทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ได้เลย (มาตรา 331-339)

การบังคับ ชำระหนี้

4

เมื่อมีหนี้และหนี้ถึงกำหนดชำระ เจ้าหนี้ก็มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ (มาตรา 194) และหากลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ก็ร้องขอให้ศาลสั่งบังคับ (มาตรา 213) การบังคับเพื่อเอาชำระหนี้ที่นั่นปกติก็เป็นการบังคับให้ลูกหนี้ชำระตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เช่น การให้ทำการงานการส่งมอบทรัพย์สิน แต่บางกรณีการบังคับให้ชำระตามความประสงค์แท้จริงแห่งมูลหนี้ไม่อาจกระทำได้ เช่น การชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย (มาตรา 218) หรือสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้ (มาตรา 213) หรือกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดการชำระหนี้ นั่น แม้จะยังกระทำได้

แต่ตกเป็นอันไร้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ (มาตรา 216) เหล่านี้ **ก็อาจมีการบังคับเรียกค่าสินไหมทดแทน** ดังนี้ การบังคับชำระหนี้ นั้นจึงมีได้ 2 กรณี คือ

1. การบังคับตามความประสงค์แห่งมูลหนี้
2. การบังคับเรียกค่าสินไหมทดแทน

4.1 การบังคับตามความประสงค์แห่งมูลหนี้

การบังคับชำระหนี้กรณีนี้ก็คือ เมื่อมีหนี้ อย่างไรก็ตามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ นั้น เช่น การซื้อขายก็ต้องโอนทรัพย์สินที่ซื้อขาย สัญญาจ้างบังคับให้ลูกหนี้ก่อสร้างตามสัญญา การบังคับชำระหนี้ในส่วนนี้อาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1) การบังคับชำระหนี้โดยตรง มาตรา 208 วรรคแรก บัญญัติว่า “การชำระหนี้จะให้สำเร็จผลเป็นอย่างไร ลูกหนี้จะต้องขอปฏิบัติตามการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้เป็นอย่างนั้นโดยตรง” เช่น บังคับให้ลูกหนี้โอนทรัพย์สิน หรือส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขาย หรือกำหนดชำระหนี้ด้วยเงินสดก็จะชำระด้วยเช็คมิได้ (ฎีกาที่ 2827/2525)

2) การให้บุคคลภายนอกชำระหนี้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้อันให้กระทำอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะต้องขอต่อศาลให้สั่งจะบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้น โดยลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ (มาตรา 213 วรรคสอง) เช่น นาย ก จ้างนาย ข ให้วาดรูปเหมือน เมื่อนาย ข ไม่ยอมวาดรูปดังกล่าว นาย ก อาจร้องขอต่อศาลให้นาย ก ว่าจ้างบุคคลอื่นวาดรูปเหมือนแทน และให้นาย ข รับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ เป็นต้น

3) การถือเอาคำพิพากษาแทนการ แสดงเจตนาของลูกหนี้

กรณีนี้เป็นกรณีที่วัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (มาตรา 213 วรรคสอง) เช่น นายแดงทำสัญญาขายที่ดินให้นาย ข แล้วไม่ยอมให้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้นาย ข ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ นาย ข อาจฟ้องร้องขอให้ศาลพิพากษาให้ไปโอน ถ้าไม่ไปก็ให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของนาย ก ซึ่งมีผลเหมือนกับว่า นาย ก ได้ไปแสดงเจตนาจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้นาย ข เลยทีเดียว

**4) การให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายในการ
รื้อถอน** กรณีหนี้ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นอันจะให้งวดเว้นการอันใด
เจ้าหนี้จะเรียกร้องให้รื้อถอนการที่ได้กระทำลงแล้ว
นั้น โดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายและให้จัดการอันควร
เพื่อการถอนหน้าด้วยก็ได้ (มาตรา 213 วรรคสาม)
เช่น ลูกหนี้ให้สัญญาว่าจะไม่ก่อสร้างอาคารเกินกว่า
2 ชั้นในที่ดิน ถ้าลูกหนี้ฝ่าฝืนเจ้าหนี้ก็เรียกร้องให้
รื้อถอนส่วนที่เกินออก โดยลูกหนี้เป็นผู้รับผิดชอบ
ค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนนั้น และอาจจัดการอันควร
เพื่อกาลถอนหน้า เช่น ศาลสั่งห้ามล่วงหน้าได้ (ฎีกา
ที่ 365-367/2518)

4.2 การบังคับชำระหนี้โดยเรียกค่า สินไหมทดแทน

เมื่อการไม่ชำระหนี้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ลูกหนี้อาจต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายนั้น

1) หลักเกณฑ์

เจ้าหนี้จะเรียกค่าเสียหายได้เมื่อเข้า
หลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) ลูกหนี้ทำผิดหน้าที่ในการชำระหนี้
นั้น ได้แก่ การที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ (มาตรา 213) หรือชำระหนี้ไม่ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ (มาตรา 215) ชำระเพียงบางส่วน (มาตรา 320) หรือลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ (มาตรา 216-218, 224 และ 225)

(2) มีพฤติการณ์ที่โทษลูกหนี้ได้ แม้ลูกหนี้จะมีได้ชำระหนี้ แต่ถ้ามีพฤติการณ์ที่โทษลูกหนี้ไม่ได้ เช่น มีได้ชำระหนี้เพราะการชำระหนี้กลายเป็นเป็นพ้นวิสัย เพราะเหตุโทษลูกหนี้ไม่ได้ (มาตรา 219) หรือยังมีได้ชำระหนี้เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบ (มาตรา 205) เจ้าหนี้ก็ไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหาย ดังนั้นต้องมีพฤติการณ์ที่โทษลูกหนี้ได้ เช่น มาตรา 218 เจ้าหนี้จึงจะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

(3) เจ้าหนี้ต้องรับความเสียหาย ความเสียหายต้องเป็นผลโดยตรงจากการไม่ชำระหนี้ ถ้าไม่ใช่ผลโดยตรงเรียกไม่ได้ (ฎีกาที่ 280/2490) เช่น ค่าทนายที่ฟ้องคดี (ฎีกาที่ 691/2511) ค่าทวงถามของทนาย (ฎีกาที่ 1346/2517) เรียกไม่ได้

(4) ต้องไม่มีสัญญาตัดสิทธิ หมายความว่า ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ต้องไม่มีสัญญาตกลงไว้ว่าจะไม่เรียกค่าสินไหมทดแทนซึ่งกันและกัน เพราะเป็นเรื่องความตกลงของเอกชนย่อมตกลงกันได้ หากกฎหมายไม่ห้ามไว้ แต่ถ้ากฎหมายห้าม เช่น มาตรา 373 เช่นนี้ก็ตกลงกันไม่ได้

2) การเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย ซึ่งเจ้าหนี้จะเรียกร้องได้นั้น โดยปกติก็คือเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งคิดคำนวณตามสมควรแก่ความเสียหายที่เจ้าหนี้ได้รับความที่พิสูจน์ได้มีหลักเกณฑ์บัญญัติไว้ในมาตรา 222 และ 223 ซึ่งอาจแยกประเภทค่าเสียหายได้ดังนี้

(1) ค่าเสียหายปกติ ได้แก่ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย เช่น ที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ เช่น ผู้ขายไม่ยอมขายสินค้าให้ตามสัญญาต้องไปซื้อจากที่อื่นในราคาแพงขึ้น ก็เรียกส่วนต่างนี้รวมทั้งค่าใช้จ่ายได้ (ฎีกาที่ 2339/2517)

(2) ค่าเสียหายพิเศษ เป็นค่าเสียหายที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นปกติ จะเรียกได้ต่อเมื่อคู่กรณีได้คาดเห็นล่วงหน้าก่อนแล้ว เช่น ผู้เช่าไม่ออกจากที่ดิน ผู้ให้เช่าต้องถูกผู้ซื้อที่ดินปรับเป็นค่าเสียหายพิเศษ (ฎีกาที่ 1251/2521)

ในกรณีที่ผู้เสียหายเองมีส่วนต้องรับผิดชอบ ด้วยการคำนวณค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายมาน้อยเพียงใดนั้น ต้องอาศัยพฤติการณ์เป็นประมาณว่า ความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเพราะฝ่ายใดเป็นผู้ก่อยิ่งหย่อนกว่ากันเพียงใด (มาตรา 223) เช่น นาย ก ตกลงว่าจ้างนาย ข ปลูกสร้างบ้าน โดยนาย ก ตกลงจะเป็นผู้จัดหาสัมภาระมาให้พร้อมภายใน 1 เดือน และนาย ข ตกลงจะปลูกบ้านให้เสร็จภายใน 5 เดือน ต่อจากนั้น ถ้าปรากฏว่านาย ก หาสัมภาระมาได้แต่ล่าช้าไป 1 เดือน และนาย ข ตกลงจะปลูกบ้านให้เสร็จภายใน 5 เดือน ต่อจากนั้น ถ้าปรากฏว่า นาย ก หาสัมภาระมาได้แต่ล่าช้าไป 1 เดือน ทำให้นาย ข ที่สร้างบ้านล่าช้าไปกว่าที่กำหนด 2 เดือน เช่นนี้ นาย ก จะเรียกค่าเสียหายจากนาย ข ที่สร้างบ้านล่าช้ากว่า

กำหนด 2 เดือนที่เดียวไม่ได้ เพราะนาย ก ต้องนำ
ระยะเวลาที่ตนส่งมอบสัมภาระล่าช้าไป 1 เดือน มา
คิดคำนวณด้วย เพราะนาย ก มีส่วนรับผิดชอบด้วย
จากการส่งมอบสัมภาระล่าช้านั้น เป็นต้น

ความระงับ แห่งนี้

5

ความระงับแห่งนี้ หรือสิ้นสุดความผูกพันใน
หนี้ลงได้โดยอาศัยเหตุต่าง ๆ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา
315-353 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ 2 หมวดที่ 5 ว่าด้วยความระงับแห่งหนี้ ซึ่งมี
อยู่ด้วยกัน 5 กรณี คือ

1. การชำระหนี้
2. ปลดหนี้
3. หักกลบลบหนี้
4. แปลงหนี้ใหม่
5. หนี้เลื่อนกลืนกัน

5.1 การชำระหนี้

การชำระหนี้อันจะมีผลทำให้หนี้ระงับได้นั้น ต้องเป็นการชำระหนี้โดยสิ้นเชิงหรือทั้งหมด โดยลูกหนี้ต้องปฏิบัติตามการชำระหนี้ให้ถูกต้องตามความประสงค์ที่แท้จริงของมูลหนี้และเมื่อเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ไว้โดยถูกต้องแล้ว หนี้นั้นก็จะเป็นอันระงับไป

5.1.1 ผู้ชำระหนี้ มีหลักทั่วไปอยู่ในมาตรา 314 ผู้มีอำนาจชำระหนี้ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

1. ตัวลูกหนี้
2. ผู้มีส่วนได้เสียในการชำระหนี้ เช่น ผู้ค้ำประกัน ลูกหนี้ร่วม
3. บุคคลภายนอก (มาตรา 314) เป็นผู้ชำระหนี้แทนได้ แต่มีข้อจำกัดว่า บุคคลภายนอกจะมาชำระหนี้ไม่ได้ 3 ประการคือ

ก. สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้ คือ เป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้เท่านั้นที่จะทำได้ เช่น จำร้องเพลง จำวาดรูป

ข. ขัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้ เมื่อคู่กรณีตกลงห้ามบุคคลภายนอกชำระแทนก็ต้องบังคับตามเจตนา

ค. เมื่อเป็นการขโมยใจลูกหนี้ คือ ลูกหนี้ไม่ประสงค์จะให้บุคคลภายนอกชำระแทน เพราะอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเกียรติยศชื่อเสียงของ ลูกหนี้ที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นซึ่งไม่มีส่วนได้เสียอะไรในหนี้เข้ามาใช้หนี้แทนตน

5.1.2 ผู้รับชำระหนี้ โดยหลักแล้ว หนี้จะระงับก็ต่อเมื่อชำระต่อเจ้าหนี้ผู้มีอำนาจรับชำระหนี้ คือ

1. ตัวเจ้าหนี้เอง และผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทน (มาตรา 315)
2. บุคคลอื่นที่อาจทำให้หนี้ระงับได้แก่

ก. ผู้ครองตามปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้ (มาตรา 316) มีเงื่อนไขว่าต้องทำการชำระหนี้โดยสุจริต การชำระหนี้จึงจะสมบูรณ์ เช่น ผู้ทรงตัวเงิน ผู้ครองทรัพย์ ฯลฯ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น นาย ก นำเช็คฉบับหนึ่งมาขึ้นเงินต่อธนาคาร ธนาคารจ่ายเงินให้ นาย ก ไปโดยสุจริตและปราศจากความประมาทเลินเล่อการชำระหนี้ก็เป็นอันสมบูรณ์ แม้จะ

ปรากฏว่านาย ก ได้ขโมยเช็คนั้นมา (ดูมาตรา 1009 ประกอบ)

ข. ผู้ถือใบเสร็จเป็นสำคัญ
(มาตรา 318) คือ ผู้ที่เจ้าหนี้ใช้ให้ถือใบเสร็จไปรับเงินจากลูกหนี้ โดยใบเสร็จนั้นต้องเป็นใบเสร็จที่แท้จริง และผู้มีอำนาจรับชำระหนี้ต้องลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงินนั้น

ค. บุคคลผู้ไม่มีสิทธิรับชำระหนี้
การชำระหนี้แก่บุคคลผู้ไม่มีสิทธิรับชำระหนี้ นั้นจะมีผล ดังนี้

1) ถ้าเจ้าหนี้ให้สัตยาบัน การชำระหนี้ก็สมบูรณ์ (มาตรา 315)

2) ถ้าไม่มีการให้สัตยาบัน จะสมบูรณ์เพียงพอเท่าที่เจ้าหนี้ได้ลาภนอกแต่การนั้น (มาตรา 317)

5.1.3 สถานที่ชำระหนี้ (มาตรา 324)

1. หากคู่กรณีตกลงกันไว้อย่างไรก็เป็นตามนั้น เช่น ทำสัญญากู้ยืมเงินที่กรุงเทพฯ แต่คู่กรณีได้ตกลงกันให้ชำระหนี้เงินกู้รายนี้ที่สุพรรณบุรี

เมื่อหนึ่งนั้นถึงกำหนดชำระก็ต้องไปชำระกันที่
สุพรรณบุรีตามที่ตกลงกันได้

2. ถ้าเป็นการส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะ
สิ่ง ต้องส่งมอบกัน ณ สถานที่ซึ่งทรัพย์สินได้อยู่ใน
เวลาเมื่อก่อให้เกิดหนี้ เช่น ในกรณีซื้อวัวนม ถ้าใน
ขณะทำสัญญาซื้อขาย วัวนมนั้นอยู่ในโรงวัวของนาย
ก ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ผู้ขายก็ต้องส่งมอบวัวนมแก่
ผู้ซื้อที่โรงวัวของ นาย ก นั้น

3. การชำระหนี้โดยประการอื่น ลูก
หนี้ต้องชำระหนี้ ณ สถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของเจ้า
หนี้

5.1.4 หลักฐานแห่งการชำระหนี้ มีบัญญัติ
ในมาตรา 326 และ 327 สรุปสาระสำคัญได้ดัง
ต่อไปนี้

1. ลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้รับชำระหนี้
ออกใบเสร็จแสดงการรับชำระหนี้ได้ไม่ว่าจะเป็นการ
ชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน

2. หนี้ที่มีเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่ง
หนี้ ถ้ามีการชำระหนี้สิ้นเชิง ผู้ชำระหนี้ชอบที่จะได้

เวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ หรือให้ขีดฆ่าเอกสารนั้นเสีย

3. ถ้าเอกสารสูญหายไปและมีการชำระหนี้สิ้นเชิง ผู้ชำระหนี้จะขอให้จัดแจ้งข้อความระงับหนี้ลงในใบเสร็จ,เอกสารอื่นต่างหากก็ได้

4. ในกรณีที่ชำระดอกเบี้ยหรือชำระหนี้ อย่างอื่นอันมีกำหนดชำระเป็นระยะเวลา เช่น ค่าเช่ารายเดือน ถ้าเจ้าหน้ออกใบเสร็จให้เพื่อระยะหนึ่ง โดยไม่ติดเงื่อนไข คือ ไม่ได้แจ้งว่าค่าเช่างวดก่อนยังไม่ได้ชำระ ดังนี้ กฎหมายให้สันนิษฐานไว้เป็นคุณแก่ผู้ชำระหนี้ก่อนว่าเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้เพื่อระยะก่อน ๆ นั้นด้วยแล้ว

5. ถ้าเจ้าหน้ออกใบเสร็จให้เพื่อการชำระต้นเงิน ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้ได้รับดอกเบี้ยแล้ว

6. ถ้าเอกสารแห่งหนี้ได้เวนคืนแล้วต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าหนี้ระงับสิ้นไปแล้ว

5.1.5 การจัดสรรชำระหนี้ (มาตรา 328-329)

มาตรา 328 มีสาระสำคัญ ดังนี้คือ

1. ลูกหนี้มีหนี้หลายรายซึ่งจะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ของตน เช่น นาย ก เป็นหนี้เงินกู้ นาย ข แล้วต่อมา นาย ก ยังคงค้างค่าเช่าบ้าน นาย ข อีกเป็นต้น และการชำระหนี้หลายรายนั้นมีลักษณะเป็นการอย่างเดียวกัน เช่น กรณีตามตัวอย่าง ทั้งนี้ เงินกู้และหนี้ค่าเช่าบ้านเป็นการใช้เงินจึงมีลักษณะอย่างเดียวกัน

2. การชำระหนี้ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่เพียงพอที่จะปลีงหนี้สินได้หมดทุกราย

เกณฑ์การจัดลำดับหนี้ดังต่อไปนี้

ก. ถ้าลูกหนี้ระบุว่าให้ชำระหนี้รายใด ให้หนัรายนั้นได้ปลีงไปก่อน

ข. ถ้าลูกหนี้ไม่ได้ระบุเช่นนั้นให้จัดลำดับ ดังนี้

1. หนี้รายใดถึงกำหนดให้หนัรายนั้นได้ปลีงไปก่อน

2. ถ้าหนี้ถึงกำหนดพร้อมกันหลายราย ให้รายที่มีประกันน้อยที่สุดได้เปลื้องไปก่อน

3. ถ้าเป็นหนี้ที่มีประกันเท่า ๆ กัน ให้รายที่ตกหนักแก่ลูกหนี้ได้เปลื้องไปก่อน เช่น หนี้ของนาย ก ไม่มีดอกเบีย แต่หนี้ของนาย ข มีดอกเบีย หนี้ของนาย ข นี้จึงตกหนักที่สุดแก่ลูกหนี้จึงต้องให้หนี้ของนาย ข ได้เปลื้องไปก่อน

4. ถ้าหนี้ตกหนักแก่ลูกหนี้เท่า ๆ กัน ให้หนี้รายที่เก่าที่สุดได้เปลื้องไปก่อน

5. ถ้าหนี้หนี้เก่าเท่า ๆ กัน ให้หนี้ทุกรายได้เปลื้องไปตามส่วนมากและน้อย คือ ให้เฉลี่ยชำระหนี้ทุกรายตามส่วน

มาตรา 329 มีสาระสำคัญ คือ กรณีเป็นหนี้รายเดียว แต่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้หลายอย่างคือ มีทั้งหนี้ประธาน (ต้นเงิน) และหนี้อุปกรณ์ (ดอกเบีย) กับค่าฤชาธรรมเนียม และลูกหนี้ไม่สามารถชำระได้ทั้งหมดในการชำระหนี้ครั้งหนึ่ง ๆ กฎหมายให้ชำระเรียงตามลำดับ ดังนี้คือ

1. ให้จัดสรรชำระหนี้ค่าฤชาธรรมเนียม
2. ดอกเบี้ย
3. หนี้ประธาน

ถ้าลูกหนี้ระบุให้จัดสรรชำระหนี้เป็นอย่างอื่น นอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดเจ้าหนี้มีสิทธิบอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ได้

5.1.6 การวางทรัพย์เพื่อชำระหนี้ (มาตรา 331)

1. การวางทรัพย์อาจเกิดขึ้นได้ในกรณี ดังนี้
 - ก. เจ้าหนี้บอกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้
 - ข. เจ้าหนี้ไม่สามารถรับชำระหนี้ได้
 - ค. ลูกหนี้ไม่รู้ตัวเจ้าหนี้แน่นอน โดยไม่ใช่ความผิดของตน

กรณีเหล่านี้ผู้ชำระหนี้อาจวางทรัพย์ไว้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ เพราะการที่เจ้าหนี้ไม่ยอมรับชำระหนี้ หรือไม่อาจรับชำระหนี้ นั้น แม้จะ

ทำให้ลูกหนี้ไม่ผิดนัดชำระหนี้ (มาตรา 205) แต่ก็ไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ ดังนั้น เพื่อให้หลุดพ้นจากหนี้ ลูกหนี้จึงต้องวางทรัพย์

2. สถานที่วางทรัพย์

การวางทรัพย์นั้นต้องวาง ณ สำนักงานวางทรัพย์ประจำตำบลที่จะต้องชำระหนี้ (มาตรา 333 วรรคแรก) ถ้าไม่มีกฎหมายหรือกฎข้อบังคับเฉพาะการเรื่องสำนักงานวางทรัพย์ ผู้ชำระหนี้สามารถร้องขอต่อศาล ศาลจะต้องกำหนดสำนักงานวางทรัพย์ และแต่งตั้งผู้พิทักษ์ทรัพย์ที่วางนั้นขึ้น

3. การแจ้งเจ้าหนี้

ผู้วางทรัพย์ต้องแจ้งให้เจ้าหนี้ทราบถึงการที่ได้วางทรัพย์นั้นโดยพลัน (มาตรา 333 วรรคสาม)

5.1.7 การขายทอดตลาดทรัพย์ที่วางไว้ (มาตรา 336)

บางกรณีแทนที่จะวางทรัพย์ไว้ อาจขายทอดตลาดทรัพย์นั้น แล้วเอาเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดมาวางก็ได้ ได้แก่

ก. ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ ไม่ควร
จะวางไว้ เช่น ทรัพย์สินที่เป็นของใหญ่โตติดกรรมบ้านช่อง

ข. ทรัพย์สินที่เป็นที่พึงวิตกว่าทรัพย์สินนั้น
เกือบจะเสื่อมเสีย หรือทำลายหรือบุบสลายได้ เช่น
ของสดต่าง ๆ ที่อาจเน่าเสียได้

ค. ทรัพย์สินที่ค่ารักษาทรัพย์สินจะแพงเกิน
ควร

5.1.8 วิธีการขายทอดตลาด

การขายทอดตลาด และเอาเงินวาง
แทนนี้ ลูกหนี้จะดำเนินการโดยมีเงื่อนไข ดังนี้

1. ได้รับอนุญาตจากศาลก่อน (มาตรา
336)

2. บอกให้เจ้าหนี้ได้รู้ตัวก่อน เว้นแต่
ทรัพย์สินนั้นจะเสียหาย ถ้าจะหน่วงการขายทอดตลาด
ไว้หรือเป็นกรณีที่ไม่เป็นอันจะทำได้ (มาตรา 337)

3. บอกกล่าวแก่เจ้าหนี้ในการขาย
ทอดตลาด เว้นแต่ไม่อาจทำได้ มิฉะนั้นลูกหนี้ต้องรับ
ผิดในค่าสินไหมทดแทน

4. ประกาศโฆษณาเวลา และสถานที่
ขายทอดตลาด ทั้งพรรณนาลักษณะแห่งทรัพย์

5.1.9 ค่าฤชาธรรมเนียม

ค่าฤชาธรรมเนียมในการวางทรัพย์
และการขายทอดตลาด เจ้าหนี้เป็นผู้ออกเว้นแต่ลูก
หนี้จะได้ถอนทรัพย์ที่วาง ลูกหนี้ต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายดังกล่าว (มาตรา 338)

5.1.10 สิทธิของเจ้าหนี้เหนือทรัพย์ที่วาง

เจ้าหนี้มีสิทธิเหนือทรัพย์ที่วางเป็นเวลา
10 ปี นับแต่ได้รับคำบอกกล่าว (มาตรา 339 วรรค
แรก) คือเจ้าหนี้มีสิทธิรับทรัพย์ที่วางนั้นเมื่อไรก็ได้
ภายใน 10 ปี นับแต่วันบอกกล่าวถ้าเจ้าหนี้ไม่มารับไป
ภายใน 10 ปี สิทธิของเจ้าหนี้ก็ระงับและลูกหนี้ออม
รับทรัพย์สินกลับคืนได้แม้จะได้สละสิทธิถอนทรัพย์
แล้วก็ตาม

5.2. ปลดหนี้ (มาตรา 340)

การปลดหนี้อันจะมีผลทำให้หนี้ระงับไปก็คือ
การที่เจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้สละสิทธิเรียก

ร้องที่มีอยู่ในมูลหนี้ให้แก่ลูกหนี้ไปโดยไม่เรียกร้อย
ประโยชน์ตอบแทนแต่อย่างใด

หลักเกณฑ์ในการปลดหนี้ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การปลดหนี้ทำได้ด้วยเจ้าหนี้ แสดงเจตนา
ต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ (มาตรา 340 วรรคแรก)
2. ถ้าหนี้มีหลักฐานเป็นหนังสือ การปลดหนี้
ก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย หรือต้องเวนคืนเอกสารอัน
เป็นหลักฐานแห่งหนี้ให้แก่ลูกหนี้ หรือขีดฆ่าเอกสาร
นี้เสีย (มาตรา 340 วรรคสอง)
3. ผลของการปลดหนี้ (ที่ทำถูกต้อง) หนี้
ระงับ (มาตรา 340 วรรคแรก)
4. การปลดหนี้เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว ดังนั้น
การปลดหนี้โดยการทำเป็นหนังสือเจ้าหนี้ลงลายมือ
ชื่อฝ่ายเดียวก็พอ
5. การปลดหนี้จะปลดให้ทั้งหมด หรือแต่
เพียงบางส่วนก็ได้ เช่น นายแดงเป็นหนี้นายดำอยู่
5,000 บาท ถ้านายดำ ปลดหนี้นายแดงทั้งหมด
5,000 บาท หนี้ก็เป็นอันระงับ แต่ถ้านายดำปลดหนี้

ให้เพียง 2,000 บาท นายดำก็ยังคงมีสิทธิเรียกร้องให้ นายแดงชำระหนี้ที่เหลืออีก 3,000 บาท ได้

5.3 หักกลบหนี้ (มาตรา 341-348)

การหักกลบหนี้เป็นวิธีการระงับหนี้อีกวิธีหนึ่งในเมื่อบุคคลสองฝ่ายต่างมีความผูกพันเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ซึ่งกันและกัน โดยวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นอย่างเดียวกันและหนี้ทั้งสองรายนั้นถึงกำหนดชำระแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็ขอหักกลบหนี้กันได้ ซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 341 – 348

5.3.1 หลักเกณฑ์การหักกลบหนี้ ได้แก่

1. บุคคลสองฝ่ายต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกันในมูลหนี้ เช่น นาย ก ให้ นาย ข ยืมเงินไป 1,000 บาท แล้วต่อมา นาย ข ขายข้าวสารให้นาย ก 1 กระสอบ เป็นเงิน 500 บาท แล้วเช่นนี้ นาย ข ก็กลับเป็นเจ้าหนี้ นาย ก ในราคาข้าวสาร 500 บาท ที่นาย ก ยังไม่ได้ชำระ

2. วัตถุแห่งหนี้ในหนี้ทั้งสองรายนั้น เป็นอย่างเดียวกัน เช่น เป็นหนี้เงินเหมือนกันหรือเป็นหนี้ต้องส่งมอบทรัพย์สินชนิดเดียวกัน

3. หนี้ทั้งสองรายต่างถึงกำหนดชำระแล้วในเวลาที่ขอหักกลบลบหนี้ ถ้าหนี้ของฝ่ายหนึ่งถึงกำหนดแล้ว แต่ของอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนดชำระ ก็จะหักกลบลบหนี้กันไม่ได้ เช่น ตามอุทธรณ์ในข้อ 1 ถ้านาย ข จะต้องชำระหนี้เงินยืมในวันที่ 1 มกราคม 2544 แต่นาย ก จะต้องชำระราคาข้าวสารในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 เช่นนี้ นาย ข จะขอหักกลบลบหนี้กับนาย ก ก่อนวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2544 ไม่ได้

5.3.2 วิธีการหักกลบลบหนี้ (มาตรา 342 วรรคแรก)

1. ต้องแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง โดยไม่จำต้องได้รับความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่ง (ฎีกาที่ 893/2516) และการแสดงเจตนาไม่มีแบบ โดยเฉพาะ เช่น ตกลงให้นำเงินฝากประจำหักกลบลบหนี้ ก็ไม่ต้องทำเป็นหนังสือ (ฎีกาที่ 148/2534)

5.4 การแปลงหนี้ใหม่ (มาตรา 349-352)

การแปลงหนี้ใหม่ คือ การตกลงเปลี่ยนจากหนี้เดิมมาเป็นหนี้ใหม่ และเป็นผลให้หนี้เดิมระงับ

5.4.1 หลักเกณฑ์การแปลงหนี้ใหม่

1. ต้องทำเป็นสัญญาระหว่างคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 349) เพื่อเลิกหรือระงับหนี้เดิม โดยก่อหนี้ใหม่ขึ้นมาแทน ดังนั้น หนี้เก่าจึงต้องมีอยู่แล้วและมีผลผูกพันคู่กรณีโดยสมบูรณ์ มิฉะนั้นการแปลงหนี้ใหม่ก็ไม่เกิดขึ้น และหนี้ที่เกิดขึ้นนั้นก็ต้องมีผลสมบูรณ์เช่นเดียวกัน มิฉะนั้นอาจมีผลทำให้หนี้เดิมไม่ระงับได้ ถ้าหนี้ใหม่มิได้เกิดหนี้ หรือต้องยกเลิกเสีย เพราะมูลหนี้ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพราะเหตุใดอันมิรู้ถึงคู่กรณี (มาตรา 351) เช่น ทำสัญญาซื้อขายผิดกัน ซึ่งเป็นการต้องห้ามตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 แล้วจะแปลงมาเป็นหนี้เงินกู้ก็ไม่ทำให้มีผลเป็นการแปลงหนี้ใหม่ เพราะไม่มีหนี้เก่าโดยสมบูรณ์ เพราะเกิดจากมูลหนี้ที่มีชอบด้วยกฎหมาย

2. ต้องมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ คือ

ก. เปลี่ยนวัตถุแห่งหนี้ เช่น บิดาตกลงให้สินสอดแก่มารดาหญิงตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส แต่ไม่มีเงินจึงทำสัญญากู้ให้ไว้ ต่อมาชายหญิงทำพิธีแต่งงานแล้วแต่เพิกเฉยไม่ไปจดทะเบียนสมรสจนเลิกกันไป ใน 3 เดือนต่อมา ชายเรียกสินสอดคืนไม่ได้เพราะสัญญากู้มีมูลหนี้ต้องรับผิดชอบตามสัญญากู้ที่แปลงหนี้ใหม่

ข. เปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ เช่น ก เป็นเจ้าหนี้ ข ต่อมาได้ตกลงกันให้ ค เป็นเจ้าหนี้แทน ก ซึ่งกฎหมายให้นำหลักเกณฑ์การโอนสิทธิเรียกร้องมาใช้บังคับ ดังนั้น การทำสัญญาแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้จึงต้องทำเป็นหนังสือ

ค. เปลี่ยนตัวลูกหนี้ โดยจะทำเป็นสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ แต่จะเป็นการขึ้นใจลูกหนี้เดิมไม่ได้ เช่น ก เป็นหนี้ ข อยู่ ต่อมาภายหลัง ข และ ค ตกลงทำสัญญากันว่า ค จะเป็นผู้ชำระหนี้รายนี้แทน สัญญาเช่นนี้จะใช้ได้ก็ต่อเมื่อ

ก ลูกหนี้มีได้คัดค้าน และหนี้เดิมระหว่าง ก และ ข ก็
เป็นอันระงับไปโดยเกิดหนี้ใหม่ระหว่าง ข และ ค ขึ้น
มาแทน

3. ผลของการแปลงหนี้ใหม่ คู่กรณี
ที่เกี่ยวข้องอาจโอนสิทธิจำนำ หรือจำนองที่ให้ไว้
ประกันหนี้เดิมไปเป็นประกันหนี้รายใหม่ได้เพียง
เท่าที่เป็นประกันวัตถุแห่งหนี้เดิม และหลักประกัน
เหล่านี้ถ้าบุคคลภายนอกเป็นผู้ให้ไว้ ก็ต้องได้รับความ
ยินยอมจากบุคคลภายนอกนั้นด้วย (มาตรา
352) ทั้งนี้ เพราะการแปลงหนี้ใหม่มีผลทำให้หนี้เดิม
ระงับ ดังนั้น เมื่อหนี้อันเป็นประธานระงับไปแล้วหนี้
อุปกรณ์ เช่น จำนำ จำนอง ก็ย่อมระงับตามไปด้วย
ดังนั้น หากคู่กรณีในการแปลงหนี้ใหม่ประสงค์จะโอน
สิทธิ จำนำ จำนอง ที่ให้ประกันหนี้เดิมไปประกันหนี้
รายใหม่แล้วก็ต้องทำความตกลงในเรื่องนี้ไว้ และโอน
ไปได้เท่าที่เป็นประกันวัตถุแห่งหนี้เดิมเท่านั้น เช่น
ก จำนองที่ดินเป็นประกันหนี้เงินกู้ของ ข ต่อ ค ต่อ
จำนอง ที่ให้ประกันหนี้เดิมไปประกันหนี้รายใหม่แล้ว
ก็ต้องทำความตกลงในเรื่องนี้ไว้ และโอนไปได้เท่าที่

เป็นประกันวัตถุแห่งหนึ่งเดิมเท่านั้น เช่น ก จำนองที่ดินเป็นประกันหนี้เงินกู้ของ ข ต่อ ค ต่อมา ก และ ค แผลงหนี้ใหม่โดย ก รับใช้หนี้แทน ข และตกลงให้ถือว่าจำนองผูกพันตามหนังสือรับใช้หนี้ด้วย ดังนั้นจำนองมีผลบังคับต่อไปโดยไม่ต้องจดทะเบียนจำนองใหม่ (ฎีกาที่ 1949/2516)

5.5 หนี้เคลื่อนกลืนกัน (มาตรา 353)

หนี้เคลื่อนกลืนกัน หมายถึง กรณีที่สิทธิและหน้าที่ของความเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ได้มารวมอยู่ในบุคคลเดียวกัน บรรดาหนี้สินที่มีอยู่ก็เป็นอันเคลื่อนกลืนกันไปในตัวเองตามธรรมดาที่บุคคลไม่อาจเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ของตนเองได้

5.5.1 หลักเกณฑ์

เมื่อสิทธิและความรับผิดชอบอยู่แก่บุคคลคนเดียวกัน หนี้เป็นอันระงับ

5.5.2 ข้อยกเว้นที่ทำให้หนี้ไม่ระงับ เพราะเคลื่อนกลืนกันไม่ได้

1. เมื่อหนี้้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก เช่น ก เป็นหนี้ ข อยู่ 5,000 บาท และ ข ได้โอนสิทธิเรียกร้องในหนี้รายนี้ให้แก่ ค ไป ต่อมา ข ตายแม้จะได้รับมรดกของ ข แต่ผู้เดียวหนี้ 5,000 บาท นี้ก็ไม่เคลื่อนกลืนไปใน ก เพราะได้ตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของ ค แล้ว ก จึงยังต้องรับผิดชอบหนี้ให้ ค อยู่หนี้ไม่ระงับ

2. เมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนมาตรา 917 วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “อนึ่ง ตัวเงินจะสลักหลังให้แก่ผู้จ่ายก็ได้ ไม่ว่าผู้จ่ายจะได้รับรองตัวนั้นหรือไม่ หรือจะสลักหลังให้แก่ผู้จ่ายหรือให้แก่คู่สัญญาฝ่ายอื่นใดแห่งตัวเงินนั้นก็ ได้ ส่วนบุคคลทั้งหลายเหล่านี้ก็ย่อมจะสลักหลังตัวเงินนั้นต่อไปอีกได้” เช่น ก ออกตั๋วแลกเงินสั่ง ข จ่ายเงินให้ ค 5,000 บาท ค สลักหลังโอนตัวนั้นให้ ง ง สลักหลังส่งมอบตัวแก่ ก เพื่อชำระหนี้ค่าซื้อสินค้า แม้ว่าสิทธิแห่งตั๋วแลกเงินในฐานะผู้ทรงตกอยู่แก่ ก และความรับผิดชอบในฐานะผู้ออกตัวก็ตกแก่ ก ก็ไม่ทำให้หนี้ระงับ ก ยังคงสามารถสลักหลังตั๋วแลกเงินนั้นต่อไปอีกได้ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ใน

การหมุนเวียนเปลี่ยนมือของตัวเงินซึ่งเป็นตราสารอัน
อาจโอนต่อกันไปได้หลายทอดเพื่อความสะดวกคล่อง
ตัวในวงการธุรกิจที่ใช้ตราสารเหล่านี้

6 คำพิพากษา ฎีกาสำคัญ เกี่ยวกับหนี้

ต้องมีมูลหนี้ (มาตรา 194)

ฎีกา 5419/2540 การรับสภาพหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/14 วรรคหนึ่ง ผู้ที่จะรับสภาพหนี้ได้มีเฉพาะตัวลูกหนี้เท่านั้น การที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกทำสัญญารับใช้นี้แทน ช ลูกหนี้ของโจทก์ แต่ไม่มีผลบังคับเพราะ พ คู่สัญญาผู้กระทำการแทนโจทก์กระทำการโดยปราศจากอำนาจแม้ฟังว่าเป็นกรณีที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้แสดงเจตนาฝ่ายเดียว ผูกพันตนเข้ารับชำระหนี้แก่โจทก์แทนลูกหนี้ของโจทก์อันเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวก็ไม่มีลักษณะของลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามบทกฎหมายดังกล่าว ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย จำเลยที่ 2 ถึงที่ 4 ผู้ค้า

ประกันตามสัญญารับใช้หนี้ของจำเลยที่ 1 ไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ด้วย

ลูกหนี้ผิดนัด (มาตรา 204)

ฎีกาที่ 1776/2531 หลักฐานการกู้ยืมเงิน ไม่ได้กำหนดวันชำระหนี้ แม้จะมีข้อความว่า “ผู้ยืมมารับใบหนี้ไปเมื่อ 12 มีนาคม 2537” จะถือเป็นวันที่จำเลยผิดนัดไม่ได้ เพียงแต่เป็นวันที่อาจบังคับตามสิทธิเรียกร้องได้เท่านั้น จะเป็นการผิดนัดต่อเมื่อโจทก์ได้เตือนให้ชำระหนี้และจำเลยไม่ชำระตาม ป.พ.พ. มาตรา 204 วรรคหนึ่ง จะคิดดอกเบี้ยตามมาตรา 224 ได้

เจ้าหนี้ผิดนัด (มาตรา 207-212)

ฎีกาที่ 3930/2541 การที่จำเลยนำค่าเช่าไปชำระให้โจทก์แต่โจทก์ไม่ยอมรับ ถือว่าจำเลยได้ขอปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบแล้ว โจทก์จะปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้หาได้ไม่ถือไม่ได้ว่าจำเลยตกเป็นผู้ผิดนัด ดังนั้น การที่โจทก์ใช้สิทธิฟ้องขับไล่และเรียกค่าเสียหายจากจำเลยเป็นคดีนี้ถือได้ว่าโจทก์ใช้

สิทธิโดยไม่สุจริตตาม ป.พ.พ. มาตรา 5 โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

ค่าเสียหาย (มาตรา 222)

ฎีกาที่ 1346/2517 (ประชุมใหญ่) เงินค่าใช้จ่ายในการทวงถามของทนายความซึ่งโจทก์ได้ใช้จ่ายไปแล้วนั้น ถือไม่ได้ว่าเป็นผลโดยตรงกันเกิดจากการกระทำของจำเลย จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในเงินจำนวนนี้

ผู้เสียหายมีส่วนให้เกิดความเสียหายด้วย (มาตรา 223)

ฎีกาที่ 2762/2532 จำเลยที่ 1 ผู้จัดการสาขาธนาคารโจทก์ มีจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้าประกันจำเลยที่ 1 ให้ ส ซึ่งเป็นลูกค้าของโจทก์เบิกเงินเกินบัญชีไป โดยไม่ได้ทำหนังสือสัญญาและไม่มีหลักประกัน ทั้งไม่ได้รับอนุมัติจากโจทก์ตามระเบียบเป็นการกระทำนอกเหนืออำนาจ จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ การที่โจทก์ยังไม่ฟ้อง ส ให้ชำระหนี้แก่โจทก์โดยตรง ไม่อาจถือได้ว่าโจทก์ละเลยไม่บำบัดฟ้องหรือบรรเทา

ความเสียหายเพราะหนี้รายนี้ไม่มีหลักประกันในการ
ที่โจทก์จะฟ้อง ส ให้ชำระหนี้คืนแก่โจทก์ โจทก์จะ
ต้องพิจารณาทางได้เสียทุก ๆ ทาง จึงถือได้ว่าโจทก์
มิได้มีส่วนทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

เพิกถอนการฉ้อฉล (มาตรา 237- 240)

ฎีกาที่ 7597/2538 จำเลยที่ 1 จดทะเบียน
โอนที่ดินพิพาทให้จำเลยที่ 2 อันเป็นการฉ้อฉลโจทก์
ผู้ที่ได้แย้งสิทธิของโจทก์ก็คือ จำเลยทั้งสองซึ่งเป็น
ผู้ขอให้เจ้าพนักงานที่ดินกระทำการจดทะเบียนสิทธิ
และนิติกรรม ส่วนเจ้าพนักงานที่ดินกระทำไปตาม
อำนาจและหน้าที่นอกจากนี้การที่ ป ที่ดิน มาตรา 61
และ 71 บัญญัติให้เจ้าพนักงานที่ดินมีหน้าที่ดำเนิน
การตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ดังนั้น โจทก์
จึงมีอำนาจหน้าที่ขอให้เพิกถอนการโอนที่ดินพิพาท
ระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ได้ โดยมีต้องฟ้อง
เจ้าพนักงานที่ดินผู้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเข้า
มาด้วย

การโอนสิทธิเรียกร้อง (มาตรา 303-313)

ฎีกาที่ 1947-1950/2524 การโอนเงินฝากจากบัญชีของคนหนึ่งไปเข้าบัญชีของอีกคนหนึ่งเป็นการโอนสิทธิเรียกร้อง จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายจะนำประเพณีมาลบล้างกฎหมายหาได้ไม่ ธนาคารหักโอนบัญชีจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของผู้ฝากไปเข้าบัญชีของผู้รับโอนจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การชำระหนี้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 321)

ฎีกาที่ 6028/2539 จำเลยโอนเงินทางโทรศัพท์เข้าบัญชีโจทก์ เพื่อชำระหนี้เงินกู้ไม่ต้องด้วยป.พ.พ. มาตรา 653 แต่เป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่น เมื่อโจทก์ยอมรับแล้ว หนี้เงินกู้จึงระงับลง

บรรณานุกรม

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. **นิติกรรมสัญญา
หนี้ ค่าประกัน จำนอง.** กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2559.
- ก้องวิทย์ วัชรภรณ์. **กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
พร้อมสอบ เล่ม 3.** สำนักพิมพ์ปณรัชช.
2559.
- สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา.
**หนังสือรวมคำบรรยายภาคหนึ่ง สมัยที่
68 วิชาหนี้.** กรุงเทพฯ : พลสยาม. 2559.
- ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. **กฎหมายเบื้องต้นทาง
ธุรกิจ.** (พิมพ์ครั้งที่13 แก้ไขเพิ่มเติม). สำนัก
พิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

